श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः
ओं नमो भगवते वासुदेवाय

महर्षि वेदव्यासप्रणीतं श्रीमद्भागवतमहापुराणम्

॥ पञ्चमस्कन्धे त्रयोविंशोऽध्यायः ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

श्री रङ्गरामानुज महादेशिकन्

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

ओं नमो भगवते वासुदेवाय

श्रीमद्भागवतमहापुराणम्

॥ पञ्चमस्कन्धे त्रयोविंशोऽध्यायः ॥

श्रीशुक उवाच
अथ तस्मात्परतस्त्रयोदशलक्षयोजनान्तरतो
यत्तद्विष्णोः परमं पदमभिवदन्ति यत्र ह महा -
भागवतो ध्रुव औत्तानपादिरग्निनेन्द्रेण
प्रजापतिना कश्यपेन धर्मेण च समकालयुग्भिः
सबहुमानं दक्षिणतः क्रियमाण इदानीमपि
कल्पजीविनामाजीव्य उपास्ते तस्येहानुभाव
उपवर्णितः ॥ 1 ॥

स हि सर्वेषां ज्योतिर्गणानां ग्रहनक्षत्रा -
दीनामनिमिषेणाव्यक्तरंहसा भगवता कालेन
भ्राम्यमाणानां स्थाणुरिवावष्टम्भ ईश्वरेण
विहितः शश्वदवभासते ॥ 2 ॥

यथा मेढीस्तम्भ आक्रमणपशवः संयोजिता -
स्त्रिभिस्त्रिभिः सवनैर्यथास्थानं मण्डलानि
चरन्त्येवं भगणा ग्रहादय एतस्मिन् -
नन्तर्बहिर्योगेन कालचक्र आयोजिता ध्रुवमेवाव -
लम्ब्य वायुनोदीर्यमाणा आकल्पान्तं
परिचङ्क्रमन्ति नभसि यथा मेघाः श्येनादयो

वायुवशाः कर्मसारथयः परिवर्तन्ते एवं
ज्योतिर्गणाः प्रकृतिपुरुषसंयोगानुगृहीताः
कर्मनिर्मितगतयो भुवि न पतन्ति ॥ 3 ॥

केचनैतज्ज्योतिरनीकं शिशुमारसंस्थानेन भगवतो
वासुदेवस्य योगधारणायामनुवर्णयन्ति ॥ 4 ॥

यस्य पुच्छाग्रेऽवाक्शिरसः कुण्डलीभूतदेहस्य
ध्रुव उपकल्पितस्तस्य लाङ्गूले प्रजापतिरग्निरिन्द्रो
धर्म इति पुच्छमूले धाता विधाता च कट्यां
सप्तर्षयः।
तस्य दक्षिणावर्तकुण्डलीभूतशरीरस्य
यान्युदगयनानि दक्षिणपार्श्वे तु नक्षत्राण्युप -
कल्पयन्ति दक्षिणायनानि तु सव्ये।
यथा शिशुमारस्य कुण्डलाभोगसन्निवेशस्य
पार्श्वयोरुभयोरप्यवयवाः समसङ्ख्या भवन्ति।
पृष्ठे त्वजवीथी आकाशगङ्गा चोदरतः ॥ 5 ॥

0.0in पुनर्वसुपुष्यौ दक्षिणवामयोः श्रोण्यो -
रार्द्राश्लेषे च दक्षिणवामयोः पश्चिमयोः
पादयोरभिजिदुत्तराषाढे दक्षिणवामयोर्नासि -
कयोर्यथासङ्ख्यं श्रवणपूर्वाषाढे
दक्षिणवामयोर्लोचनयोर्धनिष्ठा
मूलं च दक्षिणवामयोः कर्णयोर्मघादीन्यष्ट
नक्षत्राणि दक्षिणायनानि वामपार्श्ववङ्क्रिषु
युञ्जीत तथैव मृगशीर्षादीन्युदगयनानि
दक्षिणपार्श्ववङ्क्रिषु प्रातिलोम्येन प्रयुञ्जीत

शतभिषा ज्येष्ठे स्कन्धयोर्दक्षिण -
वामयोर्न्यसेत् ॥ 6 ॥

उत्तराहनावगस्तिरधराहनौ यमो मुखेषु चाङ्गारकः
शनैश्चर उपस्थे बृहस्पतिः ककुदि वक्षस्यादित्यो
हृदये नारायणो मनसि चन्द्रो नाभ्यामुशना
स्तनयोरश्विनौ बुधः प्राणापानयो राहुर्गले
केतवः सर्वाङ्गेषु रोमसु सर्वे तारागणाः ॥ 7 ॥

एतदु हैव भगवतो विष्णोः सर्वदेवतामयं
रूपमहरहः सन्ध्यायां प्रयतो वाग्यतो
निरीक्षमाण उपतिष्ठेत नमो ज्योतिर्लोकाय
कालायनायानिमिषां पतये महापुरुषाया -
भिधीमहीति ॥ 8 ॥

ग्रहर्क्षताराममयमाधिदैविकं
    पापापहं मन्त्रकृतां त्रिकालम्।
नमस्यतः स्मरतो वा त्रिकालं
    नश्येत तत्कालजमाशु पापम् ॥ 9 ॥

॥ इति श्रीमद्भागवते महापुराणे पारमहंस्यां संहितायां
पञ्चमस्कन्धे शिशुमारसंस्थावर्णनं नाम
त्रयोविंशोऽध्यायः ॥